

Uit: Ravage #5, 5 apr 2002

[Op 19 maart werd de 51-jarige econoom Marco Biagi, voor zijn huis in Bologna doodgeschoten. Biagi trad op als raadgever van de minister van arbeid, Roberto Maroni, en wordt beschouwd als de architect van Artikel 18, de nieuwe arbeidswet in Italië die het gemakkelijker maakt om werknemers te ontslaan. De aanslag is opgeëist door de Rode Brigades. Wu Ming beschrijft de hectische sfeer in Bologna gedurende de nacht na de aanslag. Wu Ming is een schrijverscollectief uit Bologna. Maar niet alleen dat. Ze komen voort uit wat eerder Luther Blisset heette. Ze schrijven commentaren, boeken, en geven eigenzinnige interpretaties over de werkelijkheid in een land 'dat maar niet normaal wil worden'.]

DIEP EN ZWART HOONGELACH

van Wu Ming 1

Ik lach niet om de dood.
Maar soms heb ik dorst
en vraag om een beetje leven,
soms heb ik dorst en iedere
dag stel ik vragen en, zoals altijd
gebeurt, krijg ik geen antwoorden
maar een diep en zwart hoongelach

uit *Elegia* van Javier Heraud (1942-1963)

Met moeite trok de verslaggever het juiste gelegenheidsgezicht, stelde zich op voor de camera en zei: "Het is nu twee uur 's nachts en hier in Bologna, op de plek van de brutale moord, zijn nog steeds veel aangedane en verontruste mensen aanwezig."

Even daarvoor had de cameraman de omstanders gesmeekt op te houden met grinniken en het vertellen van stomiteiten om de audio-omgeving niet te verpesten: "Alsjeblieft, we zijn aan het werk... Aan dertig seconden hebben we genoeg, alsjeblieft..."

Dat was ongeveer drie uur na de scene van de smerissen die met de handen in het haar elkaar aanstootten, uitdrukkingen van afkeer op het gezicht, de blikken over de dranghekken gericht: "Klote, ze maken er een strontzooi van!"

Smerissen die overduidelijk niet in dienst waren, in burger, ze waren er als nieuwsgierigen en zeiden tot ons: "Jongens, jammer genoeg hebben ze ons niet geroepen. We staan volkomen buiten spel. Ik heb twintig jaar voor de technische recherche gewerkt, en ik zeg jullie dat zij daar geen onderzoek plegen: ze maken er een zootje van. Al een half uur stampen ze heen en weer, ze vertrappen, betasten, verplaatsen maar en hebben nog niet eens tekenen gezet met krijt!"

'Zij daar' waren de carabinieri. Toen was er een vuur van commentaren en kwinkslagen te horen: "Twee in burger maken hem koud, de anderen in uniform

maken een doofpot."

"Uit overmaat van ijver heeft Maroni het nieuws een minuut voor de feiten uit verteld."

"Maccanti van Alleanza Nazionale is naar de politie gegaan om te praten."

"Holy mozes, heeft hij zich al aangegeven?"

"Is het al opgeëist?"

"Ik weet het niet, iemand noemde de Nerazzurri Boys..."

Mijn verklaring aan een dagblad ging zo:

"De cultuur van dit land is vergiftigd door de revivals en hun oncontroleerbare opvolgingen. Het begon met de easy listening van de jaren '60, vis hier nog eens wat en dan nog eens daar, en daar zijn we weer bij de strategie van de spanning. Niemand, maar dan ook nie-mand, geloofde aan de valse heropstanding van een Brigata Rossa via afstandsbediening. Niet drie dagen voor de grootste antiregeringsdemonstratie uit de Italiaanse geschiedenis en twee weken voor de algemene staking. Een al duizend keer herhaald draaiboek. Het meest onmiddellijke komische effect wordt juist ingegeven door de herhaling, en er hing veel hilariteit in de lucht. De mensen vormden oploopjes, deden wedstrijdjes in cynisme, men telde de borstharen, en spatte uit in mannetjesgeklats. Door de politieke leiders en de opiniemakende Dolly-schapen zou de dag erna fiks uitgehaald gaan worden. 'Zondernaam 5' had al een slogan klaar voor de mogelijke 'mobilisatie tegen het terrorisme'. ALLEN TEZAMEN TEGEN NIEMAND.

Maar daar in het ex-joodse ghetto van Bologna, in een beweeglijk luchtafweer van onnozelheden en woordspelletjes, bevestigden dit al de grote kloof tussen het officiële en het reële land.

Op een zeker punt vatte ik het concept samen:

"In dit land kan een strategie van de spanning tweedracht zaaien en op korte termijn enig resultaat halen, maar op de middellange termijn functioneert dat niet, om een simpele reden: de helft van de doelgroep trapt er niet in, we weten al hoe het functioneert; de andere helft heeft de hersenen volgepropt met stront en is niet in staat de aanwijzingen te begrijpen. Dus, makkers, we zitten in een spijkerharde knokpartij!"

Het laatste deel van het relaas vond zijn oorsprong in het volgende stukje conversatie:

"Volgens mij zijn het illegale immigranten geweest."

"Welnee, wat een onzin, die hebben toch geen geluidsdempers op hun pistool!"

"Ah, ja, daar had ik niet aan gedacht."

Dit had Gaetano opgevangen terwijl ik de paljas uithing bij de mokkeltjes.

We waren allemaal erg in vorm, met een paar honderd personen op het kruispunt tussen de Via Valdonica en Via dell'Inferno, vanaf negen uur 's avonds tot drie uur 's nachts, alsof het een hypertrofisch happy hour betrof. Het was het begin van de lente, van de heuvels daalden bloesemgeuren, de hormonen provokeerden een zekere stemming en het leek niemand in die context gek om op zoek te gaan naar een neukpartijtje.

Gaetano had gezegd: "Het is ongelooflijk, als ik een aperitiefje ga drinken zie ik alleen maar chagrijnige gezichten in een begrafenisstemming, dan vermoorden ze iemand en daaruit ontstaat de meest sociale bijeenkomst van het jaar. Mogelijk

dat we over een paar jaar dingen zullen zeggen als: 'Het is een goede vriend van me, ik heb hem ontmoet na de moord op Biagi!'"

Als ik daar nog eens over nadenk, een paar van mijn betere grappen sinds tijden en de spitsvondigste aforismen van 'Zondernaam 5' werden gemaakt tijdens die scene na het delict Biagi.

Ik zei dat aan het spoor Brigade Rosse (BR) niemand, maar werkelijk niemand geloofde. Met uitzondering van professor Boncaga (Goedpoeper), de enige die bereid was tot het afgeven van interviews aan welke communicatiekanalen dan ook. [De schrijver Lou Carelli, wijs man, was al weggegaan voordat de journalisten hem nazaten, na zich even te hebben laten zien en wat woorden te hebben gebrabbeld.] Een paar keer gebeurde het me dicht langs Boncaga te lopen, die was verlicht door de koplampen van de televisie, en ik hoorde hem oreren: "...het is het historisch verloop van de Bievve (BR), de collectieven te treffen, de intermediairs, om de geschillen te verslechteren met terugwerkende kracht..."

Zondernaam 5 had gezegd: "Maar waarom geeft Boncaga verklaringen af terwijl de soep nog kokend heet is? Hij zegt vrachtladingen onzin."

Ik weet niet meer wie hem antwoordde: "Waarom, maakt het wat uit of het gebeurt nadat die soep is afgekoeld?"

In ieder geval, dacht ik, deze 'nieuwe' BR werden niet op basis van de intenties geïdentificeerd, maar wel naar de resultaten. Ze waren in ieder geval objectief een appendix van het regime, of ze dat nou wilden of niet.

Iemand zei: "BR of carabinieri, wat maakt het uit? Het is mogelijk dat één BR op de twee een geïnfiltreerde carabinieri is."

"Hoezo, de ander niet dan?"

Iemand anders beschreef een osmotische politiek-criminele omgeving, waarin voor de hoogste geleerden niet meer de behoefte bestond directe bevelen uit te delen: een polyfonie van alarmismen en oproepen van geautoriseerde onruststokers was voldoende om manier en doelen te 'suggereren'. Een dagblad publiceerde de open brief van een ex-president van de republiek, een anchorman van de televisie deed dienst als klankkast, en vanuit steeds meer hoeken was te horen: Over een tijdje keren de terroristen terug.

Hebben jullie het begrepen? Over een tijdje komen de terroristen terug.

Hebben jullie het begrepen?

Iemand begreep het, en voerde uit. Ik herinner me dat ik heel veel praatte, en meer of minder intelligente dingen zei over spanningen tussen politie en carabinieri, over het rapport van de geheime diensten gepubliceerd door een bekend tijdschrift, over het waarom juist Bologna getroffen moest worden (ik gebruikte het woord 'laboratorium' maar herinner me niet precies waarom), over waarom in Italië de burgeroorlog niet 'sluipend' was, maar 'klimmend' etc. Totdat er iets in mijn hoofd opkwam, maar het is beter als ik dat voor later bewaar.

Die dinsdagavond stond het plakken voor de eerste publieke presentatie van '666', onze nieuwe roman, op het programma. We waren maar net binnengekomen in de classificatie (onder andere weinig betrouwbaar) van een bekend dagblad, en schertsend hadden we gezegd: Nu breekt de strategie van de spanning uit. Ze zullen er alles aan doen om ons niet 'Sboriana Fallaci' van haar

troon te stoten.

[Min of meer op hetzelfde moment dronk onze vriend Dando een koffie in de bar, opende de krant 'Il Sole 24 Ore', las het hoofdartikel van Biagi over Artikel 18 en barstte los: "Hij is toch wel een stukje godvergeten stront, jezusmina, 'i'n l'à da cupàr un ad sti di!'. (Vet Bolognees voor: "Iemand zou hem iets aan moeten doen"). Het zijn dingen die gezegd worden, bovenal om maar iets te zeggen, daarna zit je voor de tv en...]

De speciale uitzendingen van de televisiejournals onderbraken de vroege avondfilms ('Camicia Nera' - zwartbloes- en 'Suss de Jood') toen we op het punt stonden naar buiten te gaan en vervolgens naar het kraakpand TPO. We moesten de posters rollen, de lijm maken, ons verdelen in twee ploegen en op pad. Mijn huisgenoot De Joint kreeg een telefoontje: "Ze hebben de rechterhand van Maroni omgelegd, dichtbij Piazza S. Martino! Twee op een motor. Zet de tv aan!" De presentator van het tv-journaal zei letterlijk: "Het centrum van Bologna is compleet afgesloten met wegversperringen door de ordekrachten, de daders van de aanslag zouden zich nog kunnen bevinden in de omtrek van de wegen van de rondweg."

Alsof die wegen een soort omheining waren. Het leek mij ciclotronisch gelul, dus ging ik naar buiten, nam de auto en reed rond in de stad. Er was in de verste verte geen smeris te bekennen. Geen enkele klotewegversperring. Niemand hield me tegen. Het leek alsof het was gezegd om de mensen in hun huizen te laten blijven. Maar de mensen waren al buitenshuis, want het was een prachtige avond. Voor de pub van Via Zamponi schreeuwden zwermen uitgaanslui in totale afstomping, slikten hun drankjes weg, ratelden de mobiele telefoontjes, smeekten ze de god van de mislukkelingen hen te ontzien.

Ik ontmoette de anderen en we discussieerden over wat te doen; gaan plakken was te gevaarlijk, we dachten (en we zaten er helemaal naast) dat de ordetroepen onder druk stonden en dat in het holst van de nacht hun handen zouden jeuken om te schieten. Niemand van ons had zin om te eindigen in de statistieken van de door de staat veroorzaakte doden. Beter een ander keertje. En zo gingen we in de richting van de Via Valdonica, de plek van de moord. Mario Biagi, arbeidsjurist en theoreticus van de willekeurige ontslagen was gedood terwijl hij op zijn fiets thuiskwam. Het kwam in mijn hoofd op dat in het engels 'to fire' beide dingen betekent: ontslaan en schieten.

Heel de Bologna Social Enclave was er, patiënten en psychiaters. Op het moment van de moord vonden in de stad verschillende vergaderingen en culturele initiatieven plaats. Iedereen was daarna toegesneld, met misschien de bedoeling van een soort wake, of een 'democratische bezetting'. Zeker geen happy hour. Een belangrijke rol hadden de alcoholisten: het Fuetazo Café lag er op twee passen vandaan, de drankestafettes ontbraken niet. Er waren romanschrijvers (Carelli, Micosi, Cazzivari, Barbastelli), DJ's, nachtvlinders met hun paarse neuzen, madammetjes van verschillende afmetingen, journalisten met frisse tegenzin, lefgozers en slaggers van het aperitief. Er bleven mensen bijkomen. Een dronken Latijnsamerikaan schreeuwde: "Muchedumbre, muchedumbre! A cuantos estamos hoy?"

Het was de nacht tussen 19 en 20 maart 2002. Niemand, maar dan ook niemand van de aanwezigen schaamde zich voor de lachsalvo's en de 'calembours'.

Werkelijk, we trapt er niet meer in. Een teken van de tijd, iedereen begreep de uitdaging aan de officiële retoriek door de mensen op straat. We trapt er werkelijk niet meer in. We waren al sinds een behoorlijke tijd ontsnapt uit de wassenbeelden musea en de jaren van de kogels. Ze moesten iets ergers bedenken als ze de dreun van de massa's regen het regime wilden remmen.

Iets ergers.

Totdat iets in mijn hoofd opkwam, of beter, meerdere dingen. Die nachtelijke schreeuwers stonden onder het raam van een familie die zojuist een barbaarse actie had ondergaan. Biagi was 52 jaar en had twee kinderen, net als mijn vader. Aan de andere kant van de dranghekken, was iets na de aanslag een hele kudde politici en halve ambtenaren toegestroomd, allemaal daar om hun 'medeleven te betuigen'. Op slag waren vrouw en kinderen opgestegen in een lijdensweg van rouw, onzekerheid voor de toekomst, enorme drukte, zweterige handdrukken, presidentstelegrammen, enkele dagen last van de pers, en vervolgens de vergetelheid.

Oren dichtgedrukt voor een verandering in druk. De hik. Ik dacht aan een crimineel regime dat bereid was tot een ongedefinieerd aantal menselijke slachtoffers voor haar eigen voortbestaan. De slachtscenes uit *Goodfellas* en *Casino* doken op tussen mijn gedachten.

[De dag erna zou mijn vriend Marmellone in een microfoon hebben geschreeuwd, voor tienduizend mensen: "Wij waren het volstrekt oneens met Marco Biagi, en we willen zeggen: ze hebben hem juist vermoord om te verhinderen dat we het met hem oneens konden zijn!"]

Ik keek naar de ramen van huize Biagi. Op dat moment, vreemd om te zeggen, stroomden mijn gedachten samen in een soort van oratie.

Marco Biagi, het spijt ons

Het spijt ons voor jou.

Het spijt ons voor je familie.

Het spijt ons voor je vrienden.

Het spijt ons voor het mooie seizoen waar je maar nauwelijks aan hebt kunnen ruiken, voor de fietstochten buiten de stad die je nu niet meer zult kunnen maken.

Het spijt ons voor je nauwverholen vertrouwen in de liberalistische ideologie en in een regime dat je heeft gedood - of volgens de betere hypotheses - heeft laten doden.

Het spijt ons voor die veelheid van personen die met open vizier wilden strijden tegen jou en waar je voor stond.

Het spijt ons.

Maar niemand kan pretenderen dat we ons verenigen voor jouw heiligverklaring.

Niemand kan pretenderen dat jij ons werkelijk iets uitmaakt, buiten het cliché van het rinkelende alarm: als dat voor iedereen luidt, is het alsof het voor niemand luidt. We bestrijden de eenrichtingsgedachte van de rouw die van bovenaf wordt opgelegd en we willen vrij zijn om te zeggen dat niet iedere dode in ons nadeel werkt. Niemand kan pretenderen van de arbeiders werkelijk te huilen over wie theoretiseerde en raad gaf tegen hun belangen in.

Reden waarom we, okee, om excuus vragen voor de zwarte humor onder je ramen.

We vragen excuus, maar we gaan wel door op onze weg.

Tegen de ochtend, ging ik met een vriendin naar de krantenkiosk in de buurt. We kochten de kranten om ons dronken te voeren in een soort sfeer zoals van spelletjesleiders in toeristische kampen: geconditioneerde tegenstromen en massapsychologie. Guy De Bortoli, directeur van de belangrijkste Italiaanse krant stelde versleten verbanden vast - bruggen van touw aangevreten door de motten - tussen de aanslag en de beweging.

Hij wees op het feit dat de herdenkingen voor de 25e verjaardag van 1977 buitensporig waren geweest, waardoor wie weet wat voor slapers van de gewapende strijd waren ontwaakt. Buiten dat streden ze allemaal om het stoffelijk overschot: een hoge pief noemde Biagi oxymoronisch 'een coherente socialist', kardinaal Beffa zei 'een zoon van de kerk' iemand refereerde aan hem als aan een 'makker'.

Ontbraken alleen nog maar de monarchisten en Scientology.

Ik dacht aan de film *'We willen de Kolonels'* met de onsterfelijke Ugo Tognazzi.

Wie weet waarom, dacht ik aan de onhandige killer van *Mulholland Drive*.

Ik dacht aan de coups de théâtre die niemand verbaasden.

Uiteindelijk, dacht ik aan andere dingen.